

12. Ustylenko V. A. Publichna vlasnist: problem teorii i praktyky [Public property: problems of theory and practice]: monohrafiia, Chernihiv: Desna Polihraf, 2014. – 306 s. (in Ukrainian)

13. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 16 sichnia 2003 № 435-IV zi zminamy ta dopovnenniamy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (in Ukrainian)

14. Chastka derzhavnoho sektoru u skladi ekonomiky za 2019 rik [The share of the public sector in the economy in 2019]. URL: <https://bit.ly/34FIMl2> (in Ukrainian)

15. Shchodo uzahalennia praktyky zastosuvannia zakonodavstva z pytan korporatyvnoho upravlinni: Rishennia Natsionalnoi komisii z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku vid 12 bereznia 2020 № 118. URL: <https://bit.ly/2TNpbbD> (in Ukrainian)

16. OECD (2019). State-Owned Enterprise Reform in the Hydrocarbons Sector in Ukraine. OECD Publishing, Paris. URL: <https://bit.ly/2HLMwHZ>

Received: 30/10/2020
Accepted: 19/11/2020

E. Kulaha, PhD (Law), Associate Prof.,
O. Melnychenko, LLM Student, State Expert at CMU Secretariat
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Kyiv, Ukraine

LEGAL STATUS OF SUPERVISORY BOARDS OF STATE-OWNED JOINT-STOCK COMPANIES

The purpose of this work is to analyse the current state of regulation of the supervisory boards of joint stock companies in Ukraine, in particular the features of their work on state-owned enterprises. A review of the practical aspects of regulating the activities of supervisory boards of joint stock companies in Ukraine is made. By applying analytical methods the provisions of regulations in the field of corporate law the latest changes in the legal status of supervisory boards of joint-stock companies are studied, and their applicability to state joint-stock companies is assessed. In addition, these changes are compared with the provisions of international standards in the field of corporate governance of state-owned enterprises, in particular the standards of the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD). The article deals, inter alia, with the concepts of "supervisory board", "state-owned enterprise", "fiduciary duties", as well as issues of transparency and integrity of the work of supervisory boards. In addition, the issues of the latest practice in the work of supervisory boards of state-owned joint-stock companies and how the powers of the supervisory boards were exercised are considered.

According to the results of the study, the current regulations are quite complex, inconsistent and contain internal contradictions, which, on the one hand, create risks for the effective exercise of powers by supervisory boards, and on the other hand, the risks of abuse by supervisory boards. The authors concluded that it is necessary to improve the legal framework governing the work of supervisory boards of state-owned joint-stock companies, generalize and unify practices on various issues of competence of supervisory boards, as well as provide certain criteria for compliance of supervisory board members with professional experience requirements in a particular field and with requirements of transparency about the absence of conflict of interest.

Keywords: corporate governance, OECD, OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises, State-Owned Enterprises, reform, appointment, fiduciary duties, accountability, key performance indicators.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Legal Studies, 2020; 4 (115): 40-44
УДК: 364.32, 368. 941
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2195/2020/5.115-9>

ISSN 1728-2195
© Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Publishing center "Kyiv University", 2020

О. Погорелова, канд. юрид. наук, доц.
ORCID ID: 0000-0002-8927-9276

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕРЖАВНОГО СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ВІД НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ВИРОБНИЦТВІ ТА ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Розглянуто питання, пов'язані із загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасних випадків і професійних захворювань, що є одним із механізмів забезпечення здоров'я працівників у процесі їх трудової діяльності. Автором зазначено, що нещасні випадки та професійні захворювання є однією з найбільших загроз здоров'ю працездатного населення України. Підкреслено необхідність переорієнтації інституту загальнообов'язкового державного соціального страхування на напрям підсилення профілактики нещасних випадків і професійних захворювань, що відповідно має менші економічні витрати, ніж відшкодування шкоди працівникам, які зазнали погіршення здоров'я. Також підкреслено необхідність фінансування профілактичних заходів Фондом соціального страхування, що нині не здійснюється.

Зазначено важливість оновлення переліку професійних захворювань, які виникають через наявність сучасних шкідливих виробничих факторів, що ушкоджують здоров'я працівників. Чинний нині перелік професійних захворювань, затверджений Україною, не містить сучасних виробничих факторів роботи, пов'язаних із цифровими технологіями, та психологічних ризиків, які є причинами виникнення професійних захворювань працівників.

Одним із головних недоліків законодавства у сфері обов'язкового соціального страхування, автором визначено встановлення однакового розміру соціальних внесків без урахування шкідливості та небезпечності умов праці. Підкреслено необхідність установа класів професійних ризиків, відповідно до яких має відбуватися сплата внесків на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, які будуть залежати від наявності шкідливих і небезпечних факторів на виробництві, кількості нещасних випадків професійних захворювань. Також запропоновано передбачити систему мотивування роботодавців, що передбачає можливість сплати роботодавцями менших внесків у зв'язку зі створенням сприятливих умов праці та зменшенням нещасних випадків і професійних захворювань.

Ключові слова: нещасні випадки, професійні захворювання, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, профілактика, перелік професійних захворювань, професійні ризики.

ВСТУП. Одним із головних напрямів держави має бути збереження та зміцнення здоров'я людини, особливо у процесі здійснення трудової діяльності, адже працездатне населення держави є першоосновою формування та розвитку трудового потенціалу країни [1, с. 14]. Одна з найбільших загроз здоров'ю працездатного населення пов'язана з настанням нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань

працівників, виникнення яких сьогодні у світі визнається значною проблемою, що за собою несе несприятливі наслідки для працівників та для суспільства в цілому у вигляді втрати трудового потенціалу держави та неможливості його відновлення. За даними Міжнародної організації праці, щорічно від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань помирає близько 2,3 млн людей, а загальна кількість нещасних

випадків на рік налічує близько 337 млн нещасних випадків на виробництві та 160 млн нових випадків професійної захворюваності [2, с. 2].

Одним із найважливіших механізмів, покликаних на забезпечення життя та здоров'я людини у процесі трудової діяльності є інститут загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, який є важливим елементом соціального захисту працівників. За допомогою вказаного виду страхування мають забезпечуватись як превентивні заходи щодо запобігання нещасних випадків і професійних захворювань, так і соціальний захист працівників, які зазнали ушкодження здоров'я у процесі роботи, що відіграє ключову роль у досягненні сталого розвитку. Незважаючи на постійні зміни в законодавстві України у сфері соціального страхування від нещасних випадків і професійних захворювань, нормативне регулювання залишається недосконалим і має певні недоліки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані із загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасних випадків були предметом дослідження таких учених: С. М. Прилипко, О. В. Москаленко, О. В. Соловйов, О. Б. Зайчук, Г. А. Трунова, О. Соловйов, О. І. Тулай, О. Гаманкова та ін.

Метою цієї статті є дослідження законодавства у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві і професійних захворювань та здійснення пропозицій щодо вдосконалення законодавства в цій сфері.

Предметом дослідження є сучасний стан та особливості нормативно-правового регулювання загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійної захворюваності.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають за реалізації норм права у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійної захворюваності.

Методологія дослідження. Методологічною основою дослідження є сукупність загальних і спеціальних методів наукового пізнання, які використано з урахуванням поставленої мети. У статті використано дедуктивний, індуктивний і теоретико-прогностичний методи дослідження. Широко застосовано в роботі категорії і способи формальної логіки: поняття, визначення, судження, аналіз, синтез, аналогія, порівняння, узагальнення тощо.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ. В Україні інститут соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань сьогодні традиційно сприймається як компенсація працівникам ушкодження здоров'я. Переважно витрати бюджету Фонду соціального страхування України спрямовують уже на лікування хронічних захворювань і соціальних виплати при ушкодженні здоров'я при настанні нещасного випадку на виробництві. Проте одним з основних завдань Фонду соціального страхування України є профілактика нещасних випадків (п. 3) ч. 1 ст. 9 Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування"), а кошти, що надходять до Фонду соціального страхування, мають бути спрямовані зокрема і на фінансування превентивних заходів щодо профілактики страхових випадків. Профілактичні заходи є ефективнішими, ніж лікування або реабілітація, а відповідно урядом мають здійснюватися всі заходи щодо профілактики ушкодження здоров'я працівників [1, с. 6].

Зазначені норми Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування" на практиці Фондом соціального страхування сьогодні не застосовуються. Так, у звіті Фонду соціального страхування України за 2019 р. зазначено, що було передбачено всього 11 301 грн. для використання на заходи профілактики, однак у кінці року у звіті записано, що витрати на профілактику страхових випадків Фондом не проводились [3].

Нині важливо наголосити, що система соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань має бути важливим інститутом саме щодо запобігання виникненню ушкодження здоров'я працівників. МОП у своєму звіті щодо посилення ролі програм страхування та попередження нещасних випадків на виробництві та професійної захворюваності підкреслює необхідність профілактики до моменту виплати компенсації, тобто до моменту виникнення ушкодження здоров'я [4, с. 26], що відповідно в подальшому гарантовано приводить до покращення здоров'я працюючого населення, зниження витрат на соціальні виплати Фонду соціального страхування.

Г. А. Трунова наголошує на тому, що в Україні основною тенденцією правового регулювання соціального захисту від нещасних випадків і професійної захворюваності має бути саме створення превентивної програми страхування, одним із напрямів якої має стати здійснення заходів регулювання шляхом включення норм з охорони праці до програм соціального страхування від нещасних випадків і професійних захворювань [5, с. 85]. На відміну від України, закордонні країни вже здійснюють фінансування превентивних заходів щодо уникнення нещасних випадків і професійних захворювань. Так, Австрія виділяє 5 % бюджету програм страхування на превентивні заходи, Білорусь – 5 %, Німеччина – 6,9, Швейцарія – 6,5, Польща – 0,07 тощо [6, с. 23]. Відсутність у трудовому законодавстві положень щодо необхідності фінансування профілактики професійної захворюваності за рахунок коштів Фонду соціального страхування є суттєвим недоліком законодавства [7, с. 43]. Збільшення фінансування профілактичних заходів сприятиме зменшенню чисельності постраждалих осіб і збереження людського потенціалу. У державі необхідно створити такі умови, які змусять роботодавців і спроможні надати їм вигоду здійснювати інвестиції у розвиток людського потенціалу і безпеку праці, а працівникам дбати про своє здоров'я та бути відповідальними в разі нещасного випадку чи професійного захворювання [8, с. 154].

Для здійснення заходів профілактики нещасних випадків і професійних захворювань Фондом соціального страхування створюється служба страхових експертів з охорони праці, профілактики нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Згідно з Постановою Правління фонду соціального страхування від 20.12.2011 р. № 63, яким затверджено обов'язки Фонду соціального страхування щодо профілактики, здійснюють страхові експерти [9]. Серед основних обов'язків страхових експертів: надання допомоги роботодавцям щодо здійснення ефективної системи управління охороною праці; здійснення перевірки профілактичної роботи й охорони праці; перевірка знання посадових осіб з охорони праці; інформування роботодавців про ефективність профілактичної роботи та про позитивний досвід у галузі охорони праці; контроль за виконанням заходів щодо усунення причин ушкодження здоров'я, допомога у розробці внутрішніх документів у сфері охоро-

ни праці, здійснення перевірок щодо дотримання вимог профілактики на підприємствах тощо.

Фонд соціального страхування у своєму звіті за 2020 р. (січень–вересень) звітує про проведену роботу на підприємствах страховими експертами. Так, за 9 місяців 2020 р. здійснено 2571 перевірок стану профілактичної роботи на підприємствах, під час перевірок виявлено 19264 порушення законодавства про охорону праці. Страхові експерти Фонду соціального страхування провели 2 449 семінарів, нарад, круглих столів, конкурсів, опубліковано 2551 статтю з питань профілактики страхових випадків, а також проведено роботу щодо впровадження систем управління охороною праці на 3958 підприємствах [10].

Також Фонд соціального страхування підкреслює важливість профілактичної роботи щодо розслідування нещасних випадків і професійних захворювань. За допомогою виявлення реальних причин нещасних випадків і професійної захворюваності можна проводити в подальшому профілактичну роботу з метою усунення несприятливих чинників виробничого середовища. За 9 місяців 2020 р. експерти фонду соціального страхування взяли участь у роботі 10 580 комісій із розслідування гострих професійних захворювань, велика кількість випадків професійних захворювань у цьому році відбувалась через зараження лікарів COVID-19 [10].

Міжнародна асоціація соціального забезпечення визначила, що саме соціальне забезпечення та страхування від нещасних випадків і професійних захворювань у період пандемії відіграють важливу роль щодо забезпечення та захисту громадян, підкреслила значення профілактики, оскільки лише профілактика спроможна в цьому випадку забезпечити здоров'я населення [11]. Сьогодні надактуальним є питання щодо профілактики COVID-19, зокрема серед медичного персоналу, яке визнається як професійне захворювання таких працівників. В умовах пандемії соціальним фондам надається особлива роль у забезпеченні профілактики і виплат компенсацій. Для віднесення того чи іншого захворювання до професійного, важливим є встановлення причинно-наслідкового зв'язку між захворюванням та умовами праці при виникненні захворювання. Важлива роль у встановленні професійного захворювання відводиться Національним спискам професійних захворювань і процедурі встановлення зв'язку між роботою та хворобою.

У системі соціального страхування важливим є встановлення критеріїв, за допомогою яких захворювання визначається професійним. Існують випадки, коли професійне захворювання складно встановити через великі терміни розвитку професійної захворюваності та складно частково ідентифікувати, які саме чинники могли спричинити те чи інше захворювання, особливо, це стосується тих працівників, які змінювали сфери діяльності та піддавались дії шкідливих чинників велику кількість років тому.

Конвенція МОП № 121 "Про допомогу у випадках виробничого травматизму", визначила необхідність кожної держави-члена затверджувати список професійних захворювань [12]. МОП наголошує на необхідності постійного перегляду переліку професійних захворювань і врахуванні останніх досліджень МОП у цій галузі [13, с. 14]. 2010 р. Міжнародна організація праці затвердила новий перелік професійних захворювань. О. В. Орехова й О. І. Павленко вказують, що зазначений перелік МОП "віддзеркалює сучасний стан проблеми зв'язку захворювань із професією у усьому світі та є останнім все-

вітнім погодженням відносно захворювань, які визнані на міжнародному рівні як хвороби, що викликані дією професійного фактора" [14, с. 74].

В Україні список професійних захворювань, прийнятий 2000 р., суттєво не було оновлено. Так, 2017 р. включено туберкульоз до професійних хвороб обслуговуючого персоналу Державної кримінально-виконавчої служби в місцях ув'язнення, де перебувають хворі на туберкульоз, а 2020 р. внесено у список як професійне захворювання медичного персоналу COVID-19. Сьогодні у світі постійно з'являються нові виробничі фактори, які негативно впливають на здоров'я працівників та є чинниками виникнення професійних захворювань, зокрема нанотехнології, поява нових хімічних, біологічних, фізіологічних чинників. Велика кількість професійних захворювань починають виникати у зв'язку з усе більшим переходом до цифрової економіки, що пов'язано з більшим охопленням роботою на комп'ютерах, розвитком IT-індустрії, новими психосоціальними ризиками при віддаленій роботі. Тому у ході здійснення заходів з охорони праці та відповідно соціального страхування мають бути враховані нові форми психологічного тиску та стресу на робочому місці. Так, зокрема стрес складає близько половини втрати робочих днів в Європі [15, с. 40–41].

Проте в Україні жодною мірою не враховано в переліку захворювань нові виробничі фактори, які шкодять здоров'ю працівників, тому є нагальною потреба оновлення таких списків з урахуванням вимог МОП. Відсутність того чи іншого захворювання в переліку суттєво ускладнює для працівників процедуру визнання захворювання професійним і може мати наслідком узагалі невизнання захворювання професійним, а в подальшому – неможливість здійснення профілактичних заходів. Такий стан речей може негативно вплинути також і на статистичні дані, унаслідок чого професійні ризики не будуть піддаватись профілактичним заходам. Також необхідно наголосити, що під час розробки переліку професійних захворювань, мають враховуватись наукові здобутки Інституту медицини праці, який займається дослідженням сучасних факторів, які призводять до ушкодження здоров'я. На офіційному сайті Інституту праці наявна велика кількість наукових досліджень щодо впливу на здоров'я людини різного роду виробничих факторів.

Нещасні випадки та професійні захворювання не є однаковими на підприємстві та залежать від кількості несприятливих виробничих факторів на підприємстві, а відповідно вірогідність настання нещасного випадку чи професійного захворювання залежить від виду господарської діяльності підприємства. Проте в Україні 2016 р. було введено систему, за якою роботодавці сплачують єдиний соціальний внесок незалежно від виду діяльності, який становить 22 % мінімальної заробітної плати та є єдиним для всіх підприємств без урахування ризику настання професійних захворювань і нещасних випадків на виробництві. До внесення змін у 2016 р. систему сплати єдиного соціального внеску було побудовано залежно від класу професійного ризику підприємства. Проте вбачається, що здійснення внесків на соціальне страхування має здійснюватися залежно від класів професійних ризиків підприємств, установ, організацій, що буде відповідати умовам соціальної справедливості та принципам, визначеним Законом України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування".

У світі є прихильники побудови такої системи за класами професійних ризиків і є противники, які зазначають, що побудова системи страхування за професійними ризиками сприятиме приховуванню нещасних

випадків і професійних захворювань та несплаті внесків [6, с. 23]. Проте система сплати соціальних внесків, заснована на врахуванні професійних ризиків, має бути поєднана з економічним стимулюванням роботодавців.

Недоліком системи побудови за класами ризиків в Україні є те, що цією системою не було враховано можливості переходу роботодавців від одного до іншого класу професійного ризику у ході покращення умов праці на виробництві та здійснення профілактичних заходів і відповідно зменшення витрат роботодавцями щодо сплати соціальних внесків. Тобто, фактично було відсутнє стимулювання роботодавців для підвищення заходів профілактики професійної захворюваності та поліпшення умов праці. Проте саме стан умов охорони праці на підприємстві та кількість і якість здійснених заходів профілактики, настання несприятливих наслідків для здоров'я працівників на підприємстві, установі, організації є важливим чинником уникнення ушкодження здоров'я працівників.

У науковій літературі зазначається, що саме відсутність зацікавленості роботодавців у покращенні умов праці призводить до збільшення небезпечних умов праці та випадків професійної захворюваності працівників, що має бути вирішено запровадженням диференційованих внесків залежно від умов праці та кількості професійних захворювань і нещасних випадків на виробництві.

Міжнародною асоціацією соціального забезпечення (ISSA) визначено керівні принципи щодо попередження професійних ризиків. Одним із перших принципів визначено необхідність установами економічних стимулів щодо створення роботодавцями безпечних умов праці [16]. Причому економічне стимулювання роботодавців за поліпшення умов праці може бути встановлено як державою шляхом зниження податкового навантаження, так і Фондом соціального страхування України шляхом зниження розміру страхових внесків. До прикладу, підприємства з низьким рівнем нещасних випадків та профзахворювань можуть сплачувати менші страхові внески, а відповідно підприємства з великою кількістю захворювань – підвищені ставки.

У Німеччині заходи щодо фінансового стимулювання і штрафні санкції застосовують уже багато років. Це означає, що галузеві страхові організації мають повноваження щодо визначення розміру страхових внесків для окремих підприємств на основі кількості і масштабів наслідків нещасних випадків. Сумлінне ставлення роботодавців заохочується навіть у галузях із високим ступенем ризику, а недобросовісна практика карається штрафами [5, с. 85].

Необхідним вбачаємо перехід України на систему сплати внесків за класами професійних ризиків, які мають визначатись, зокрема, за статистичними даними, а також встановити реальну можливість для підприємств переходити з одного класу до іншого з меншим розміром страхового внеску, що повинно бути прив'язано до розрахункового значення професійного та виробничого ризику та буде забезпечуватись на підставі щорічного аудиту професійного та виробничого ризику на підприємствах, установах і організаціях (може проводитися на підставі перевірок страхових експертів Фонду соціального страхування).

ВИСНОВКИ. Система соціального страхування від нещасних випадків і професійних захворювань є дієвим механізмом у світі профілактики та компенсації ушкоджень здоров'я працівників за трудової діяльності. На сьогодні, в Україні переважно відсутнє фінансу-

вання напряму державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань у сфері профілактики виникнення ушкоджень здоров'я працівників. Переважно відбуваються заходи щодо компенсації вже наслідків, які вже настали, що є економічно невідповідним для бюджету Фонду соціального страхування. У зв'язку із цим, є потреба в переорієнтації на профілактичний напрям діяльності загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань і необхідність передбачення мінімального порогу коштів, які мають бути використані для профілактичних заходів.

Однією з нагальних потреб у законодавстві України стає оновлення переліку професійних захворювань з урахуванням нових несприятливих факторів виробничого середовища, що пов'язані із сучасним виробництвом і сучасними умовами праці.

Крім того, має бути оновлена система щодо сплати внесків до Фонду соціального страхування, які мають залежати від ризиків настання нещасних випадків і професійних захворювань на підприємствах, що має бути поєднано з наданням роботодавцям пільг у системі сплати внесків у разі зменшення ризиків ушкодження здоров'я працівників.

Список використаних джерел

1. Нагорна А. М. Медико-соціальні та демографічні детермінанти формування трудового потенціалу в Україні / А. М. Нагорна // Український журн. з проблем медицини праці. – 2018. – № 2(55). – С. 3–19. URL: <https://ua.ujoh.org/upload-files/doc/vydav/18-02/pdf/2.pdf> (дата звернення 20.10.2020).
2. Страхование от несчастных случаев на производстве и профессиональных заболеваний. ГТПДТ и Бюро МОТ для стран Восточной Европы и Центральной Азии. М.: МОТ, 2010. – 20 с. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-moscow/documents/publication/wcms_312468.pdf (дата звернення 20.11.2020).
3. Постанова Правління Фонду соціального страхування України № 21 від 02.10.2020 року "Про затвердження Звіту про виконання бюджету Фонду соціального страхування України за 2019 рік" URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/article/971339> (дата звернення 20.10.2020).
4. Strengthening the Role of Employment Injury Schemes to Help Prevent Occupational Accidents and Diseases, ILO, 2013. – P. 52. URL: https://www.ilo.org/safework/info/publications/WCMS_214022/lang--en/index.htm (дата звернення 20.10.2020).
5. Трунова Г. А. Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: тенденції розвитку правового регулювання / Г. А. Трунова // Право та інновації. – 2017. – № 3(19). – С. 82–89.
6. Усиление роли программ страхования в предотвращении несчастных случаев на производстве и профессиональной заболеваемости. – ILO. Москва. – 2016. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-moscow/documents/publication/wcms_492746.pdf (дата звернення 20.10.2020).
7. Третьяков О. В. Система страхування від нещасних випадків – дієвий важіль управління безпекою праці в Україні / О. В. Третьяков, С. В. Нестеренко // Строительство, Материаловедение. Серия : Безопасность жизнедеятельности. – Вып. 93–201. – 2016. – С. 37–44.
8. Тулай О. І. Суспільна роль соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань / О. І. Тулай // Вісник Одеського нац. ун-ту. Серія : Економіка. – 2016. – Т. 21. – Вип. 7 (2). – С. 151–155.
9. Постанова Правління фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань № 63 від 20.12.2011 р. "Про затвердження Положення про службу страхових експертів з охорони праці, профілактики нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0066-12#n114> (дата звернення 20.10.2020).
10. Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань за 9 місяців 2020 року: аналіз нещасних випадків. Статистичні дані фонду соціального страхування від 30.10.2020 р. URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/article/971992> (дата звернення 20.10.2020).
11. COVID-19: Safety and health at work can save lives. ISSA. – 2020. URL: <https://ww1.issa.int/news/covid-19-safety-and-health-work-can-save-lives> (дата звернення 20.10.2020).

12. Конвенція МОП № 121 Про допомогу у випадках виробничого травматизму від 08.07.1964 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_306#Text (дата звернення 20.10.2020).

13. The Prevention Occupational Diseases. World Day for safety and health at work 28 April 2013. – Geneva, 2013. URL: https://www.ilo.org/safework/info/WCMS_208226/lang-en/index.htm (дата звернення 20.10.2020).

14. Орехова О. В. Проблеми рішень праці та професійної патології в конвенціях і рекомендаціях із міжнародної організації праці / О. В. Орехова, О. І. Павленко // Український журн. з проблем медицини праці. – 2014. – 3(40). – С. 73–82. URL: http://oplib.org.ua/3263/1/Ujpmpp_2014_3_10.pdf (дата звернення 20.10.2020).

15. 10 Global challenges for social security. International Social Security Association. – P. 63. URL: <https://www1.issa.int/sites/default/files/documents/publications/Ten%20global%20challenges%20for%20social%20security-204700.pdf> (дата звернення 20.10.2020).

16. ISSA Guidelines on Prevention of Occupational Risks. URL: <https://www1.issa.int/guidelines/prev/174731> (дата звернення 20.10.2020).

References

1. Nahorna A.M. Medyko-sotsialni ta demografichni determinanty formuvannya trudovoho potentsialu v Ukraini [Medical, social and demographic determinants of labor potential formation in Ukraine.]. Ukrainskyi zhurnal z problem medytsyny pratsi. № 2(55). 2018. s. 3-19. URL: <https://ua.ujoh.org/upload-files/doc/vydav/18-02/pdf/2.pdf> (in Ukrainian)

2. Strahovanie ot neshchastnykh sluchaev na proizvodstve i professional'nykh zabolevaniy. GTPDT i Bjuro MOT dlja stran Vostochnoj Evropy i Central'noj Azii. [Insurance against industrial accidents and occupational diseases. GTAP and ILO Office for Eastern Europe and Central Asia]. M.: MOT, 2010. 20 c. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-moscow/documents/publication/wcms_312468.pdf (in Russian)

3. Postanova Pravlinnja Fondu Social'nogo strahuvannja Ukrai'ny № 21 vid 02.10.2020 roku "Pro zatverdzhennja Zvit pro vykonannja bjudzhetu Fondu social'nogo strahuvannja Ukrai'ny za 2019 rik" [Resolution of the Board of the Social Insurance Fund of Ukraine No.21 dated 02.10.2020 "On approval of the Report on execution of the budget of the Social Insurance Fund of Ukraine for 2019".] URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/article/971339> (in Ukrainian)

4. Strengthening the Role of Employment Injury Schemes to Help Prevent Occupational Accidents and Diseases, ILO, 2013. URL: https://www.ilo.org/safework/info/publications/WCMS_214022/lang-en/index.htm P. 52 (in English)

5. Trunova G.A. Social'ne strahuvannja vid neshchasnogo wypadku na vyrobnyctvi ta profesijnogo zahvorjuvannja: tendencii rozvytku pravovogo reguljuvannja [Social insurance against occupational accidents and occupational diseases: trends in development of legal regulation]. Pravo ta innovacii. № 3(19). 2017. S. 82-89 (in Ukrainian)

6. Usilenie roli programm strahovanija v predotvrashhenii neshchasnykh sluchaev na proizvodstve i professional'noj zabolevaemosti. [Strengthening the role of insurance programs in preventing industrial accidents and occupational diseases] ILO. Moskva. 2016. URL: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-moscow/documents/publication/wcms_492746.pdf (in Russian)

7. Tret'jakov O.V., Nesterenko S.V. Sistema strahuvannja vid neshchasnykh vyvadkiv – dijevij vazhil' upravlinnja bezpekoju praci v Ukrai'ni. [The accident insurance system is an effective lever for occupational safety management in Ukraine] Stroytel'stvo, Materyalovedenye. Seryja: Bezopasnost' zhyznedateljnostsi. Vyp. 93-201. 2016. s. 37-44 (in Ukrainian)

8. Tulaj O.I. Suspil'na rol' social'nogo strahuvannja vid neshchasnykh vyvadkiv na vyrobnyctvi ta profesijnih zahvorjuvan' [The social role of social insurance against occupational accidents and occupational diseases] Visnyk Odes'kogo nacional'nogo universytetu. Serija: Ekonomika. 2016. T. 21, Vyp. 7 (2), s 151-155 (in Ukrainian)

9. Postanova Pravlinnja fondu social'nogo strahuvannja vid neshchasnykh vyvadkiv na vyrobnyctvi ta profesijnih zahvorjuvan' № 63 vid 20.12.2011 r. "Pro zatverdzhennja Polozhennja pro sluzhbu strahovyh ekspertiv z ohorony praci, profilaktyky neshchasnykh vyvadkiv na vyrobnyctvi ta profesijnih zahvorjuvan'". [Resolution of the Board of the Social Insurance Fund against Accidents at Work and Occupational Diseases № 63 of 20.12.2011 "On Approval of the Regulations on the Service of Insurance Experts on Occupational Safety, Prevention of Accidents at Work and Occupational Diseases"]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0066-12#n114> (in Ukrainian)

10. Profilaktyka vyrobnychoho travmatyzmu ta profesijnih zahvorjuvan' za 9 misjaci 2020 roku: analiz neshchasnykh vyvadkiv. Statystychni dani fondu social'nogo strahuvannja vid 30.10.2020 r. [Prevention of occupational injuries and occupational diseases for 9 months of 2020: analysis of accidents. Statistical data of the social insurance fund dated 30.10.2020]. URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/article/971992> (in Ukrainian)

11. COVID-19: Safety and health at work can save lives. ISSA. 2020. URL: <https://www1.issa.int/news/covid-19-safety-and-health-work-can-save-lives> (in English)

12. Konvencija MOP № 121 Pro dopomogy u vypadkah vyrobnychoho travmatyzmu vid 08.07.1964 r. [ILO Convention № 121 On Assistance in Cases of Industrial Injuries of July 8, 1964] URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_306#Text (in Ukrainian)

13. The Prevention Occupational Diseases. World Day for safety and health at work 28 April 2013. Geneva, 2013. URL: https://www.ilo.org/safework/info/WCMS_208226/lang-en/index.htm (in English)

14. Orjehova O.V., Pavlenko O.I. Problemy gigijeny praci ta profesijnij patologii v konencijah i rekomendacija z mizhnarodnoi' organizacii' praci. Ukrai'ns'kyj zhurnal z problem medytsyny praci. [Problems of occupational health and occupational pathology in the convention and recommendations of the International Labor Organization]. 3(40). 2014. C. 73-82. URL: http://oplib.org.ua/3263/1/Ujpmpp_2014_3_10.pdf (in Ukrainian)

15. 10 Global challenges for social security. International Social Security Association. P. 63. URL: <https://www1.issa.int/sites/default/files/documents/publications/Ten%20global%20challenges%20for%20social%20security-204700.pdf> (in English)

16. ISSA Guidelines on Prevention of Occupational Risks. URL: <https://www1.issa.int/guidelines/prev/174731> (in English)

Наукове дослідження проведено в межах держбюджетної теми № 19БФ042-01М "Соціально-правові засади збереження та розвитку трудового потенціалу України"

Received: 20/10/2020

Accepted: 20/11/2020

O. Pohorielova, PhD (Law), Associate Prof.

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

DIRECTIONS FOR THE DEVELOPMENT OF THE INSTITUTE OF OBLIGATORY STATE SOCIAL INSURANCE AGAINST ACCIDENTS AT WORK AND OCCUPATIONAL DISEASES

The article covers issues related to compulsory state social insurance, which is one of the mechanisms for ensuring health of employees in the course of their work. In his article the author states that accidents and occupational diseases are one of the biggest threats to the health of the working population of Ukraine. The author of the article emphasizes the need to reorient the institution of compulsory state social insurance to strengthen prevention of accidents and occupational diseases, which, accordingly, has lower economic costs than compensation for workers who have suffered any health damage. He also emphasizes the need to finance preventive measures by the Social Insurance Fund, which is not currently implemented.

The article emphasizes importance of updating the list of occupational diseases that occur due to occurrence of modern harmful production factors that harm health of the employees. Currently the list of occupational diseases approved by Ukraine is missing the modern production factors related to digital technologies and psychological risks that are the causes of occupational diseases of the employees.

The author also states establishment of the same number of social contributions without taking into account working conditions as another shortcoming of the legislation in the field of compulsory social insurance. The author emphasizes the need to establish occupational risk classes, according to which contributions to the compulsory state social insurance should be paid, which will depend on the occurrence of harmful and dangerous factors in the workplace, number of accidents and occupational diseases. In this regard, the author suggests providing a system of motivation of employers, which provides for the possibility of employers to pay lower contributions in connection with creation of favorable working conditions and reduce accidents and occupational diseases.

Keywords: accidents, occupational diseases, compulsory state social insurance, prevention, list of occupational diseases, occupational risks.